

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako
je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1-50 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3-50 K, za Ameriko 4-50 K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila
sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Draginja.

Čez draginjo tarnamo vsi od kraja. Je zares neznosna. Vedeli smo, da pride z vojsko roko v roki tudi spremljevalka draginja. Bili smo na njo pripravljeni in zato se spočetka nismo dosti zmenili, ko je jela cena blaga rasti. Zadnji čas je pa narastla tolikanj, da plačujejo za blago cene, ki se zde le pravljica, in ne resnica. Dokler bo govorila zgodovina, bo pravila o silni draginji svetovne vojske. Sedanja vojska je prinesla jasen dokaz, da manjka kristjanom krščanstva; draginja pa ta dokaz še potrjuje. Vera je mnogim le še plašč. Znotraj so pogani; saj zdi se človeku tako, ko gleda okoli sebe. Draginja kaže na veliko pomanjkanje pravičnosti, še bolj pa ljubezni med kristjani. Kako to?

Pred vojsko je tlačila ceno blaga konkurenca. Trгоvec je hotel dati blago ceneje kakor njegov sosed, da bi privabil več kupcev k sebi. Sedaj je stopila na mesto konkurence med trgovci licitacija za blago med odjemalci. Ljudje se kar tepó včasih za blago in ponujajo denar, eden več kakor drugi. Za vzgled vzemimo mlade prašičke. Semen je bil. Ljudje so šli trgovcem s prašiči že naproti, zgrabili vsak enega mladiča ali več, po potrebi, in potem plačali vsako ceno. In če kdo ni dobro držal v rokah prašička, ga mu je že iztrgal drug kupec in ponudil 10 K več zanj. To je istina. Vlada je sicer to skušala preprečiti. A gotovo uide marsikaj bistremu očesu postave.

Kam smo vendar prišli! Prašiček, star osem tednov, ki si ga lahko spravil pod pazduho, je veljal 140 K; tele odstavljeno skoro 150 K; eno leto stara goved najmanj 400 K; srednja krava 1500 K; par srednjih volov 4000 kron; vsaka kljusa konjska 2000 K, torej pol grunta zemlje. Pišče, malo in drobno, gotovo 3 K; kokoš 10 K. Mernik prosa 26 kron; mernik lanenega semena 60 K. Če se vznejevoljš radi tega nad kmetico, ti jo bo precej čisto resnično nazaj zabrusila: kaj pa mi kmetje! Vojaki mi vzmó vole, pa moram kupiti druge in dam za slabše ves izkupiček. Grem v prodajalno. Kava kilogram 12 K, olje ravnotoliko, riža ni, košček mila skoro 2 K in če kupim predpasnik, dam zanj 5 kron, za slabo srajco za moža 10 K; če si pa

hočem kupiti za praznike novo obleko, me stane 50 K; za čevlje, ki jih toliko gre, hoče čevljar najmanj 35 K in še hvala, če jih morem dobiti. Delavec mi zahteva 5 kron na dan s hrano in vinom, ki stane liter 1-40 K na debelo. Če hočem shajati, moram veliko dobiti za blago.

Denar je zares izgubil veljavo. Gorje mu, kdor ima iste dohodke, kakor v mirnih časih. Vojska ga bo slekla in posušila. Država in dežela res delijo draginjske doklade in podpore. A vseeno je veliko revščine po svetu.

Veliko je draginje, ki se dá zagovarjati in opravičiti v vesti in pred Bogom. Kdor blago drago kupi, ga mora drago prodajati in zaslužiti zraven več, kot v mirnih časih, ker so življenske potrebe dražje. Tudi kdor ga doma pridela, ga upravičeno dražje prodaja, ker mora vse drago kupiti. Vendar pa lahko mirno trdimo, da je na svetu veliko oderuštva. Marsikomu je vojska molzna krava, ki ga bo silno obogatila. To potrjuje izkušnja.

Kristjana naj vodi vera v vsem življenju, tudi pri kupčiji. Zato naj se drži pri prodaji pravične cene. Katera cena pa je pravična?

Cena je vrednost blaga, izražena v denarju. Pravična je tedaj, če je enaka vrednosti blaga. Čim več je blaga, čim več kupcev in prodajalcev in čim manj denarja med ljudmi, tem nižja je cena. Če je pa blaga malo, reč zelo potrebna, denarja dosti, gre cena gotovo zelo kvišku, ker je vrednost blaga v tem slučaju večja. Sedaj v vojski, ko je blaga malo, ga skoro ni moč dobiti, ko je denarja obilo in ima manjšo vrednost, se je cena blagu upravičeno zvišala. A kakor nekateri visoko prodajajo, je gotovo krivično. To je oderuštvo. Če prodaja kak trгоvec, ki je kupil morda že pred petimi leti blago za obleko, meter po 4 krone, sedaj isto po 9 kron, kdo je, ki bo rekel, da dela pravično! Navadno se seveda trгоvec izgovarja, da prodaja drugo blago, ki ga je pozneje, že v vojnem času, kupil, v izgubo in da si na ta način le dobiček vzravna, da bo po vojski cena padla in bo moral prodajati pod kupno ceno, če bo hotel blago spraviti v denar. Pаметen mož bo vseeno rekel, vsaj natihem: to je oderuh. Kmet, ki

je prodal komaj odstavljenega prašička, težkega morebiti 8 kg, za ceno 140 K, bo to zelo težko opravičil v svoji vesti. Če drugi blago rabi, in mu ga jaz zato prav drago prodam, ker vem, da ga mora imeti, sem mu storil krivico. Je res vse drago, a kar je preveč, je preveč. Nobeden zares moder mož ne bo rekel, četudi se jemlje ozir na vse, da je trgovčovo blago ali prašiček toliko vreden. Navadno se vsak izgovarja, saj je povsod tako. Drugi ravno tako prodajajo. Če pravijo pametni in razumni možje, da je vrednost blaga toliko, ne delaš krivice. Če pa porekó, da to ni pravično, ni, četudi se tako prodaja. Če delajo drugi krivico, jo pa ti nikar ne delaj! Če drugi odirajo, vsaj ti nikar!

Pa tu ne gre le za pravico. Kristjani smo; torej mora vladati med nami tudi ljubezen. Siromašni ljudje silno trpé. Osebenki, ki ne dobivajo podpore in nimajo nič lastnega zemljišča, ravno tako delavske družine, ne morejo več shajati. Če si zares kristjan, se ti bodo smilili. Tu ti kliče Gospodov nauk: Kar ti ne maraš, da bi drugi tebi ne storili, še ti nikar drugim ne stori!

Nadomestila za žveplo.

Čas prvega žveplanja trt je tu in žvepla ni. Malo je tako srečnih ljudi, da imajo še kaj starega žvepla v zalogi. Novega se pa ne dobi, ker se je — kakor nam sporočajo listi — med potom k nam žveplo v vagonih vnelo, kar je lahko mogoče, ker letošnje žveplo ni tako čisto, kot žveplo prejšnjih let.

Kaj sedaj početi, to skrbi zlasti one vinogradnike, ki nimajo žvepla in v kojih vinogradih je lani plesnoba v večji meri nastopila in grozdje uničevala.

Tam je posebno nevarno, da bo bolezen tudi letos zopet pritislila, kajti gliva, ki povzroči grozdno plesnobo (oidium), prezimi na trtnem lesu in preide spomladi iz njega na razvijajoče se trtne poganjke.

Takim posestnikom sem že pozimi na tem mestu svetoval, da bi z mazanjem trt z žveploapneno brozgo zatrl zarod glivic na lesu. Tisti, ki so ta nasvet vpoštevali, so gotovo dobro zadeli.

Vprašanje je, ali imamo kako nadomestilo za žveplo in kako učinkuje. V tem oziru je sledeče odgovoriti.

Žveplo je odločno najboljšo sredstvo proti plesnobi (oidiju). Mora pa biti jako fino zmletó, zadosti čisto in mora biti pravo vreme, da učinkuje. V vročem, solnčnem vremenu se žveplo na trti polagoma pali (sežiga). Pri tem se razvijajoči plin (žveplova sokislina) vničuje glivico (oidium), ki plesnobo povzroča.

Seveda če ni žveplo fino, če ni zadosti čisto ali pa če ni vreme pravo, potem žveplo ne kaže pravega učinka. V zadnjem slučaju učinkuje žveplo le toliko kot vsak drug prah, namreč tako, da pokriva površino jagod in s tem brani njih kožico kolikor-toliko proti napadu po glivici. Tako smo n. pr. lani videli, da je imel le tisti z žveplanjem dober uspeh, kdor je vsaj dvakrat prav zgodaj požveplal in je dobro „zadel“, to je, da je požveplal trte v lepem, vročem vremenu.

Pozneje, od srede julija naprej, je bilo skoraj vedno hladno, deževno, ali vsaj oblačno vreme in tisti, ki so še-le takrat žveplali, ko so bolezen zapazili, niso imeli pravega uspeha, ker ni bilo vreme zadosti ugodno. V takem slučaju, ko vidimo, da žveplo ne bode imelo pravega učinka, sežemo raje po kakem nadomestilu za žveplo in tu pridete posebno dve sredstvi v poštev in sicer:

1. Kalijev hipermanganat ali permanganat, in 2. natrijev thiosulfat.

Prvo sredstvo, kalijev permanganat, je tudi v zdravilstvu dobro znana, vijoličasta sol, ki se v vodi hitro topi v temno, vijoličasto tekočino in ki organske snovi hitro oksiduje.

Rabi se navadno še-le tedaj, ko je plesnoba že pričela in sicer bodisi raztopljeno, torej kot tekočina, ali pa kot prah. Učinkuje hitro.

Na 100 litrov vode se vzame 100 g (10 dek) do 125 g (12½ dkg) kalijevega permanganata, ki se raztopi v 80 litrov vode, v ostalih 20 litrov vode se pa dobro razmeša 2 do 3 kg finega, mastnega, vgašenega apna. Ko se je oboje raztopilo, se pomeša apnen belež v manganatovo raztopino in se s to zmesjo takoj nato vse

LISTEK.

Majnikov večer.

Tam na zahodu je rudela zarja in zvezdice so se jele prižigati na nebu; od vzhoda pa je prihajala luna in južni veter je zavel v vsej svojej prijetnosti, da so se zazibale nežne glavice stoterih cvetk na pisanih livadih. Cvetoče črešnje so zadržtele v svoji beli krasoti in sleherno drevce se je zazibalo. Pa je zagostolel slavček v gozdu, pastir je zatrobil v rog in zacingljali so zvonci govede po logu, mrak se je spuščal na zemljo vedno bolj in bolj... Zdaj se je oglašil še zvon pri fari in pri vsaki cerkvi na griču in v dolinici je zazvonilo „Ave Marija...!“

O, ti krasen, nepozabni večer! Ali se še kedaj porodiš v taki svečanosti in pomenljivosti? Morda nikoli več... Kakor v sanjah sem se napotil iz domačega vrta

na izprehod. Tihi in sveži pomladni zrak je tako ugodno uplival na me, da se je moja duša napotila nekam daleč, zelo daleč, tja, kjer divja krvava bitka, kjer žaré Karpati v zarji večernega solnca, napojeni s krvjo junakov... Tam v Karpatih si bil takrat tudi ti, moj dragi brat, in menil sem, da se nikoli ne povrneš... Maj je zopet prispel v deželo, da, bil sem na pragu in gledal sem z zaupanjem na Njo, ki mu je kraljica... Pri duši pa mi je bilo skrivnostno... nekako tolažljivo... In vzkliknil sem: „Ti ga varuj... njega in vse...!“ Ave Marija...!“ Pa jaz nisem bil sam med tistimi, ki so tako vzdihovali ta večer. — Bili so tudi drugi... na milijone jih je bilo...

Stopal sem počasi naprej. Zvonovi so utihnili in tišina je zavladala po materi zemlji... Zamišljen sem korakal za mejo ter premišljeval, kako se vse izteče na bojnih poljanah... Kmalu nato pa začujem prijetne glasove; poslušam natančneje...

1. Oj mesec cveteči!
Veseli največji
na svetu ti meni rodiš,
ker z venci oviti
Marijo ljubiti
priserbo ti mene učiš.

2. Tudi letos čem splesti
v sladki zavesti
lep venček Mariji Devici,
ki vselej pomaga
v bridkosti mi rada
potrebno pomoč podeli.

3. Bom cvetke uredila,
oltarček naredila
premilil Kraljici nebes;
bom pesmice vnete
iz duše ogrete
Mariji prepevala vmes.

4. Bom mil' jo prosila
in srčno izročila
ji brata in vojnike vse,
da bi ona varovala
in vedno zmagovala
ter srečno vrnila nam vse.

Bila je deklica; v rokah je imela velik šop cvetja in zelenja. Ah, koliko zaupanja in veselja, sem vskliknil in zavil v gozd, da me ni zapazila...

Noč je objela hribe in doline, prva noč cvetečega Marijinega mesca majnika... Vračal sem se domov. V poltemi se je nekaj zibalo po vasi in fantje so peli:

„Že slavčki žvrgolijo, se maj vesel budi...“

Sto želj, sto vzdihov in mnogo hrepenenja se je porodilo v moji duši v času, da sem prispel zopet v domačo vas. Fantje so sedeli ob dišeči lipi pred kapelico ter

se pogovarjali. Visoko gori nad kapelico pa je plapolala zastava in zelene smreke vrh je ponosno gledal po vsej okolici ter oznanjal, da je maj spet došel v deželo. V kapelici je trepetala lučka pred kipom Brezmadežne...

Postal sem in duša je za hip pohitela nad zvezde... „Marija, Kraljica majnika, prosi za nas in podeli nam mir! Varuj vojake, varuj mojega brata, prijatelja, varuj vse, da, prav vse...!“ Ave Marija...!“

Majnik je zopet tu! Zopet se razlegajo mило-krasne melodije slavčka in šmarnice cvetó; in v te speve in dihe se družijo tudi moja duša in duše milijonov, da se zahvali Kraljici maja za velike dobrote, ki jih je Vsemogočni nam naklonil po Njeni priprošnji... „Ave Marija...!“

Eno željo imamo vsi do Tebe, Kraljica majnika: Izprosi nam namreč toliko zaželeni mir! Hvaležni Ti bodo vsi narodi in klicali brez prenehanja: „Ave Marija...!“

Gojmir Dolenjesavski.

plesnivo grozdje tako močno poškopri, da od njega kaplja. Škopri se seveda ob suhem vremenu. Če ne prinese enkratno škropljenje zaželenega vseh, se tekom enega tedna ponovi. Namesto v raztopini, rabijo na Francoskem hipermanganat tudi kot prah. V tem slučaju ga je treba v fino moko zmleti ali previdno v možnarju stolči in pomešati z živim, ali na prah vgašenim apnom, ali pa z mavčevo (gipsovo) moko. Na 85 delov mavčeve moke se vzame 15 delov na prah zmletga hipermanganata.

Francoz Truchot (beri Trišó) priporoča 85 delov mavčeve moke ali apnovega prahu, 10 delov zmletga hipermanganata in 5 delov zmletga galuna.

Če se rabi kalijev permanganat kot prah v tu navedeni zmesi, se ž njim grozdje po dežju ali v rosi, torej dokler je še trta mokra, z žveplanim mehkom dobro popraši. Zmlet hipermanganat se dolgo ne drži, zato se ga mora hitro porabiti.

Konečno omenjam, da na Štajerskem ponekod mešajo hipermanganat tudi že v galično škropilno zmes, in sicer 30 do 50 g (3 do 5 dkg) na sto litrov zmesi, kadar škropijo proti peronospori. Nadzornik Gvozdenović je pred leti v Dalmaciji s poskusi dognal, da koristi to sredstvo deloma tudi proti peronospori. On je vzel 100 g hipermanganata na 100 litrov škropilne zmesi. Rabi se pa v to svrhu tako-le:

Takoj, ko galičnoapneno ali Martinijevo škropilno brozgo z zadostno množino apna pripravimo, pomešamo vanjo še na vsak hl do 100 g hipermanganata, ki ga poprej raztopimo v par kozaric čiste vode. Da se raztopi v 15 kratni množini vode. Nato gremo takoj škropiti. To sredstvo se dobi pri kmetijski družbi v Ljubljani.

Drugo sredstvo, to je natrijev thiosulfat, je umazano-bela sol, ki jo rabijo tudi fotografi pod imenom fiksirna sol (Fixiersalz). V vodi se hitro topi, na zraku pa postaja vlažna, zato se jo mora hraniti v dobro zaprti posodi.

Ta sol se rabi proti plesnobi navadno le ob enem, ko škropimo trte proti peronospori in sicer na ta način, da se jo raztopi v pripravljene že škropilni tekočini. To se napravi tako-le: Na vsak hl (100 l) škropilne tekočine, ki smo jo pripravili iz vode, galice in apna, oziroma iz vode, galice, galuna in apna, vzamemo 300 do 500 g, to je 30 do 50 dek te soli, stresemo jo v kak košek in škropilno tekočino na njo toliko časa nalivamo, da se raztopi. To se doseže tudi lahko s tem, če s koškom v tekočini mahamo.

Sol se pa sme škropilni tekočini pri-
dehati vselej še-le za apnom in ne poprej. Ker je ta sol kislja, se mora apna vzeti malo več (za $\frac{1}{4}$ do $\frac{1}{2}$ kg na 100 l) kot sicer. Tekočina ne sme biti tudi potem, ko je že sol notri, kislja, temveč lugasta. V njo pomočen fenoltaleinov papir mora tedaj pordečiti.

Kdor bi vzel apna premalo in bi ga mislil dodati še-le pozneje, ta bi vse pokvaril in bi moral vso tekočino zavreči.

Kar se tiče vspehov, ki so se dosegli s to soljo, so poročila različna. Na Nižjem Avstrijskem in v Dalmaciji so jo prav pohvalili, drugod pa niso dosegli pravega uspeha. Med slednje se šteje tudi podpisani, ki jo je preskušal že l. 1903. Tedaj seve ni imelo to sredstvo toliko pomena kot danes, ker smo imeli dovolj žvepla. Zdaj pa, ko žvepla primanjkuje, bi gotovo kazalo, da jo še enkrat izkusimo. Ta sol se dobi gotovo v vsaki večji drogeriji.

B. Skalicky, c. kr. vinarski nadzornik.

Dopisi.

Iz Bršlina pri Novem mestu. Kakor so že zadnjič poročale „Dol. Novice“, se je dne 21. t. m. vršila tu pri nas izvanredna slovesnost kot malokje. Blagoslovila se je na zelo slovesni način prenovljena starodavna kapelica Brezmadežne Matere božje. Slovesnega izpreda se je udeležilo veliko

število vernikov iz cele domače fare in iz sosednjih far. Soha Brezmadežne Device Marije se je ob treh popoldne v farni cerkvi v Prečini po domači čast. duhovščini blagoslovila in nato so jo dekleta Marijine družbe na ozalšanih nosilnicah nesle med molitvijo sv. rožnega venca in petjem cerkvenega zbora v sprevedu v za njo pripravljeno lepo ozalšano kapelico v Bršlin. Dekleta so postavile soho Brezmadežne na oltar in nato se je blagoslovila tudi kapelica. Po navedenem končanem blagoslovljenju so bile pete litanije, pri katerih je vse pelo tako, da je bilo ginljivo slišati. Marsi-kateremu je oko radosti rosilo, ko je zagledal kip Marijin izven mnoge množice, prihajajoče v prijetno vas Bršlin. Da se je slovesnost na tako lep način izvršila, se imamo zahvaliti prvič Bogu, ki nam je dal svojo pomoč pri zgradbi kapelice, ter lepo vreme na dan slovesnosti. Vdrugič smo pa Bršlinci posebno hvaležni prečast. g. duh. svetniku Ant. Šnidovniku in č. g. kaplanu Fr. Šušteršiču, ki sta se potrudila slovesnost na tako lep način prirediti. Zahvaljujemo se pa tudi Marijini družbi, ki se je spreveda polnoštevilo udeležila, ter izbornim cerkvenim pevcem, ki so pod vodstvom g. nadučitelja I. Zupančiča svojo nalogo na čast Brezmadežni tako častno rešili. Dalje se zahvaljujemo gospema Pauli Jekel in M. Skok ter gosp. Skoku, ki so kot begunci iz Gorice pri nas in so se veliko trudili, da so kapelico na zelo okusni način ozalšali ter dali slavnostni napis, ki se glasi:

„Bodi pozdravljena Kraljica majnika,
Prosi Boga za nas, ta žalostni čas!“

Omenjena slavnost nam bo ostala mladim in starim v trajnem spominu in značilno je, da se je spominek postavil ozir. prenovil v času svetovne vojne. Zgodovina o začetku stare kapelice sledi v prih. Dol. Nov.

Iz Prečne. V tednu Rdečega križa so darovale sledeče vasi oziroma skupine: Prečna, Kal, Suhor 100 K 50 h; Podgora 20 K 34 h; Dolenja Straža 63 K 01 h; Loke 10 K 40 h; Zalog 19 K 40 h; Česča vas in Grublje 22 K; Cegelnica 16 K 70 h; Bršljin 47 K 50 h; Muhaber 9 K 70 h; Mala in Vel. Bučna vas 24 K 10 h; Ločno 32 K; Dol. Kamence 29 K 66 h; Gor. Kamence 24 K 88 h; Potočna vas 12 K 10 h; Hudo 26 K 40 h; Daljni vrh in Boršt 67 K 90 h; Gorenja Straža, Hruševac, Sela 118 K. Pri seji krajevnega odbora dne 14. t. m. se je zbralo še 1 K 23 h. Članov je v naši občini 38. Znakov in cvetlic se je prodalo za 54 K (Prečna 24, Bršljin 10, Straža 20). Vsega skupaj se je toraj zbralo v korist Rdečemu križu ravno 700 kron. Srčna hvala vrlim nabiralcem in nabiralkam ter vsem plemenitim darovalcem. Bog povrni! — Jože Zupančič, predsednik bivšega krajevnega odbora.

Iz Adlešič 20. maja. — 14. maja je umrla v Tribučah Marija Ban, stara 60 let, katere smrti je kriva tudi vojska in pa ljubezen matere do svojega sina. Njeni edini sin je namreč pri prostovoljnih strelcih. Ta je bil po Veliki noči tri tedne doma na dopustu in je prav prihodni pomagal materi pri obdelovanju malega posestva. V četrtek 11. maja je bila še ž njim v Črnomlju. V petek pa se je moral vrniti sin nazaj k prostovoljnemu strelcem. In ko se je odpeljal z doma proti Črnomlju, se je mati, ki je bila prej zdrava, zgrudila od žalosti, da so jo morali odnesti v hišo. Nato jo je stresla zima in je dobila plućnico. V soboto zjutraj je bila prevedena. Hudo je hropela in prav težko govorila. In po noči od sobote do nedelje je umrla.

Že lani sem pisal v „Dol. Nov.“, da so bili napadli kaparji nekatere trte, posebno kraljevske, in da so bile iste trte potem, perje in grozdje, črne, kakor bi jih bil kdo s sajami posipal. Naj navedem letos, da se mi je letos od teh napadenih trt par posušilo, tako so bile opešale. A letos pa so se kaparji še bolj pomnožili in razširili in napadli še več trt kakor

lani. Ker se je zgodilo kaj takega gotovo tudi po drugih vinogradih, opozorim s tem druge vinogradnike, da naj si ogledajo trte, če niso napadene. Posebno naj si dobro ogledajo trte, po katerih lezejo mravljinčice, ker na tistih je skoraj gotovo ta škodljivi mrčes, ki pije trtin sok. Uničujejo se kaparji z raztopino zelene galice, katere stane v Črnomlju kilogram 40 h. Ta raztopina se namaže po kaparjih s čopičem, vsled katere potem poginejo.

10. maja, par minut pred polnočjo, čutili smo pri nas valovit potres, da so zašklepetala okna.

Franjo Neubauer.

Ni pomladi!

(Se poje po melodiji: „Prišla bo pomlad.“)

Ni pomladi k nam,
ker so dragi tam,
kjer rujove top
na strašán pokóp,
sabljo smrt vihti,
brez srca kosí,
tam so, a brez njih pomladi ni!

Ali bo še kdaj
pomladanski raj?
Če ne bo nazaj
več jih v rodni kraj,
pótlej še takó
rože naj cvetó,
za srce pomladi več ne bo,

Ako tuja plan
jih zaziblje v san,
da naš klic ljubeč
ne vzbudi jih več,
pótlej poje naj
vrt in grič in gaj, —
src ne potolaži petja slaj!

Domače in tuje novice.

Odlikovanje. C. in kr. nadporočnik v. r. g. prof. Ant. Lovše je dobil za svojo hrabrostno zadrževanje pred sovražnikom v Srbiji najvišje priznanje, s katerim je združen „signum laudis.“

Častno svetinjo za 40 letno zvesto službovanje je prejel g. Martin Neffat, c. kr. kanc. višji oficijal v pokoju, ki živi že eno leto kot begunec v Kandiji, obče-spoštovan in priljubljen pri svojih novomeških in kandijskih prijateljih in znancih. Svetinjo mu je poslalo predsedništvo c. kr. okrožnega sodišča v Gorici, sedaj s sedežem v Ajdovščini.

Radi praznika „Vnebohod“ se bo razprodajala moka v mestni zalogi strankam, katere bi morale dobiti moko 1. junija (četrtek), vže dne 30. maja (torek) ob njim deločenih urah.

Umrli je v Dobrniču vpokojen župnik prečast. gospod France Perpar v soboto 20. majnika ob 1. uri zjutraj star 61 let ter bil pokopan v ponedeljek ob 10. uri dopoldne ob splošnem joku in žalovanju vseh navzočih pogrebcev. O njegovem blagem značaju in njegovem vsestranskem delovanju kot vzor katoliškega duhovnika priobčimo v prihodnji številki. R. I. P.!

Neusmiljena smrt nam je odvzela dne 23. maja ob 4. uri popoldne po dolgotrajni prav mučni bolezni in previdenega s sv. zakramenti, občeznanega in spoštovanega najstarejšega someščana, urarskega mojstra in posestnika v Novem mestu, gospoda Fr. Goleš-a v 80. letu starosti. Pogreb je danes popoldne ob 6. uri iz hiše žalosti, Sv. Florijana trg št. 123. Slovesen rekviem bode jutri, v petek ob 6. uri zjutraj v frančiškanski cerkvi. — Rajnki g. Goleš je bil vseskozi uzor pravičnega obrtnika, spreten in vestem urarski mojster, skrben gospodar, najboljši soprog in mož temeljitega krščanskega značaja in življenja. Svoj čas je imel tudi dobro obiskovano gostilno. Pokojni je bil tudi muzikalično izobražen in je kot godec v prejšnjih letih večkrat in radevolje sode-

loval pri slovesnih cerkvenih opravilih. Nič manj izvrsten je bil kot navdušen patrijot, ki je udano služil cesarju in se je udeležil kot vojak bojev v letih 1859 in 1866. Po dosluženi vojaščini mu je ostalo veselje do nje tudi nadalje ter je pristopil kot izvršujoči član novomeški uniform. meščanski gardi, kateri je ostal dolgo časa kot godbeni vodja. On ni nikdar izostal, če se je bilo treba postaviti v vrsto gardnih godbenikov ob cesarskih in drugih slovesnih prilikah ter je s svojo veliko in lepo vojaško postavo kaj ponosno korakal na čelu godbe. Ko so mu pa moči odpovedale je ostal gardi zvest do smrti kot podporni član. — Ohrani naj tedaj rajnega vsak znanec in prijatelj v najboljšem spominu, njegova duša pa naj večni mir uživa!

Pogreb g. Karola Germa, graščaka in veleposestnika v Bajnofu pri St. Petru, odnosno žitnega veletrgovca in hišnega posestnika v Rudolfovem, se je vršil v petek 19. maja popoldne nenavadno slovesno in z veliko udeležbo iz občine St. Peterske, kakor tudi iz uradniških in meščanskih krogov v Rudolfovem. Pokojnik je bil pri vseh priljubljen in obče-spoštovan, ker je vedno rad pomagal, kjer je mogel. Njegova veletrgovina z žitom in moko je slovela ne-le po vsem Dolenjskem, ampak tudi zunaj naše dežele. Kakor smo že zadnjič poročali, vpeljal je prvi valjni mlin na Dolenjskem. — Blag mu spomin!

Umrli je dne 20. majnika po kratki, mučni bolezni v najlepši dobi vrtnarjeva žena kmetijske šole na Grmu, gospa Marija Valentinčič, zapustivši osem nepreskrbljenih otrok in žalujočega moža. Pokojnica je znana po svoji postrežljivosti pri prodaji zelenjave in mleka na novomeškem trgu. Bila je uzorna in skrbna mati, ki je v krščanskem duhu vzgajala svoje otroke, in delavna od zore do mraka, dokler ni kot žrtev materinske ljubezni prezgodaj legla k večnemu počitku. Zelo mnogobrojno spremstvo pri pogrebu dne 22. maja je pričalo o njeni priljubljenosti. Ohranimo jo v dobrem spominu!

Umrli je v ponedeljek zjutraj 22. majnika v bolnišnici Usmiljenih bratov v Kandiji po dolgi bolezni čevljar Al. Matoh, ki je bil nad 30 let ud novomeškega gasilnega društva, katero mu je priredilo tudi dostojen pogreb v sredo na pokopališče v Šmihelu. Naj počiva v miru!

Ogenj je uničil vilo g. Pauserja v Kronovem v ponedeljek popoldne. Nastal je ogenj v dimniku in kmalu mu je postala žrtev vsa hiša, ki je popolnoma pogorela. V vili je bilo več let nastanjeno c. kr. orožništvo, ki pa v času nesreče ni bilo doma. S težavo so rešili soprogo orožniškega postajevodje, ki je bila še komaj šest dni v postelji s svojim novorojenčkom. Tudi opravo so še spravili na varno, kolikor je pač bilo sploh v naglici mogoče pri tako malem številu ljudi. Na pomoč je prihitela požarna bramba iz Belecerkve, pa ni mogla več pomagati. Zraven stoječ pod in poln čebelnjak sta ostala pa nedotaknjena.

Pozor na stare bankovce! Bankovci po 20 kron, ki imajo datum 2. januarja 1907, se že sedaj pri državnih uradih ne sprejemajo v plačilo. To so namreč oni rudečkasti bankovci, katerih je še gotovo dosti med občinstvom. Zamenjajo se pa lahko še do 31. decembra 1921 pri Avstro-ogrski banki in njenih podružnicah. — Bankovci po 20 kron, ki so zaznamovani z datumom 31. marca 1900, sprejema in zamenjuje Avstro-ogrska banka le še do 30. junija 1916. — Bankovci po 100 kron z dne 2. januarja 1902 se sprejemajo pri Avstro-ogrski banki le še do 31. avgusta 1918. — Bankovce po 1000 kron z opremo datuma 2. januarja 1910 pa sprejema ista banka do 31. maja 1921.

Nesreče. V bolnico Usmiljenih bratov v Kandiji so bili v teku tedna sprejeti sledeči ponesrečenci: Janez Prelogar, premogar na Mirni, si je poškodoval levo

nogo. — Alojzij Steklasa, je bil pri kopanju premoga na Mirni podsut. Pretrpel je hude poškodbe na glavi. — Janez Jarc, pastir v Vinji vasi, je na paši padel in si je hudo poškodoval levo roko v rami. — Jože Nečimer, posestnik v Jelšah pri Krškem, je vozeč se proti domu zadel z vozom ob neki voz, ki ga je srečal na cesti. Nato se mu je konj splasil, zavozil v obcestni jarek in tako z voza vrgel svojega gospodarja. Tako si je Nečimer zlomil levo nogo in pretrpel še več telesnih poškodb.

Vojaškega službovanja oproščeni. Vsled odloka c. kr. ministerstva za poljedelstvo z dne 6. maja 1916, št. 21.635, je c. in kr. vojno ministerstvo v sporazumu s c. kr. ministerstvom za deželno brambo z dopisom z dne 28. aprila t. l. odd. 10, št. 55.882, pritrdilo, da se planšarji in sirarji, ki jih ni mogoče pogrešati, odvežejo od vojaškega službovanja za najdaljšo dobo od 15. maja do 15. oktobra.

Vnovič prebiranje v letih 1897 do 1866 rojenih črnovojnih zavezancev. Dolžnost vseh svoječasno pri prezentaciji na dopust poslanih priti k prebiranju: V pojasnilo udeleženi krogov opozoruje se izrečno na to, da morajo k zopetnem prebiranju, katero je bilo z pozivnem razglasom „O“ zaukazano za letnike 1897 do vstevši 1866 črnovojnih zavezancev, priti tudi vsi črnovojni zavezanci teh rojstvenih letnikov, ki so bili že pri kakem prejšnjem prebiranju spoznani sposobnim za črnovojno službo z orožjem, pri prezentaciji ali pozneje pa so bili zopet kot nesposobni na dopust poslani.

Razglas. Ker se imajo vojaške osebe posluževati pri pošiljanju kart, pisem in zavojev v zaledje le c. in kr. vojne pošte so civilne osebe, ki sodelujejo pri tem, da se pošiljajo te poštne pošiljke na kak drug način, pri takozvanem tihotapstvu s pismi, kaznjive in zakrivijo lahko pod okoliščinami hudodelstvo pripomoči k vojaškemu hudodelstvu po § 316 voj. kaz. zak., ki spada v območju armade na bojnem polju pod naglo sodstvo, sicer so pa najmanjše kazni, ki jih dolete, po ces. naredbi z dne 20. aprila 1854, drž. zak., št. 96 denarne globe do 200 K ali zapor do 14 dni. Pred vsakim sodelovanjem na katerikoli si bodi način pri tihotapstvu s pismi se tedaj najresnejše svari.

Vojaško. Janez Plut, posestnikov sin iz Zaloga št. 19, obč. Prečina, nazadnje prideljen 13. gorsko-topnič. polku (hrvatski) se je udeležil od začetka 1914 vse vojske. Nazadnje je ob naši ofenzivi v Srbijo prišel v Belgrad, naša vojska je prodirala dalje proti Kragujevcu in slednjič v Macedonijo. Od Prizrena so šli skozi Albanijo v Leš (Alessio). Tu je dobil dopust za en mesec, je šel čez Skader na Virpazar in od Bara po morju na Zeleniko v Dalmaciji, po železnici v Sarajevo in proti Ljubljani domov. Bil je cel čas čvrst in zdrav. Bog ga ohrani!

Slovenski topničarji so poslali na naše uredništvo iz južnega bojnega polja srčne pozdrave vsem čitateljem in prijateljem Dolenjskih Novic. Na lepi zanimivi vojni dopisnici, na kateri je zares mojstrsko dobro narisana granata 30.5 cm možnarjev so mej lavorjevimi vejicami okoli granate vpisani sledeči slovenski fantje: Jos. Novak, Novomesto; Filip Topar, Spod. Koroško; Anton Glaviš, št. Vid na Dolenjskem; P. Ferjanc, Tolmin; Peter Svetič, Tančagora pri Črnomlju; Franc Ferfila, Senožeče pri Postojni; Franc Slapnik, Motnik; Jakob Šturm, Selce pri Škofji Loki; Vinko Prah, Rogaška Slatina; Valent Drenič, Podnart; Ivan Smole iz Šmarja in Anton Kragelj, Tolmin.

Iz ruskega ujetništva se je oglasil Franc Cimermančič, posestnik v Vini vasi št. 9, župnija Podgrad, od 17. pp. Naznanja svoji ženi, da se nahaja v bolnišnici, vendar pa ni bil ranjen, nego je le nekoliko bolan. Biva v Simbirsk, 117. Svodnj evakuac. hospital.

Kod roma denar za vojne ujetnike? Anton Bajc, čevljar iz Sela pri Ratežu, od 17. pp., je ujetnik v Minsku, Sibirija. Pisal je na „Hilfsaktion für deutsche u. öst.-ungarische Gefangene in Sibirien“ — za posredovanje v svrhu denarne pošiljke. Ta posredovalnica se nahaja v Tientsinu na Kitajskem. Žena Marija Bajc je hotela poslati denar, a je prejela obvestilo, da je mož nekam drugam premeščen. Ko se izve novo njegovo bivališče, bo se mu poslal denar po „Deutsch-Asiatische Bank, Unter den Linden, Berlin W.“ — Pismo je romalo z znakom: Croix Ronge (Rdeči križ) Copenhagen čez Dansko via Sibirija v Tientsin, kjer ima sedež „Dobrodelno društvo“. Poštni pečat v Tientsinu je natisnen 5. aprila 1916.

Svarilo. Zgodilo se je, da je civilno prebivalstvo uporabljalo vojaške stavbe, kakor barake itd., katerih se začasno ni rabilo, ali da je odnašalo od njih posamezne dele in tako dobljene deske rabilo kot kurivo ali v druge namene. Vse take stavbe pa so lastnina vojaškega erarja, tudi če se začasno ne rabijo in se jih brez vojaškega dovoljenja ne sme niti uporabljati niti na kakoršenkoli način dotakniti. Vsako poškodovanje ali celo odnašanje takih predmetov kaznuje kazensko sodišče.

Otroci bos v šolo! Usnje se je tako podražilo, da so revnejši ljudje v hudih skrbih, kako naj si nabavijo obuvale. Kdor ima šolo obiskujoče otroke, stori prav, ako jih pošilja tudi v mestu bose k pouku, kakor se to godi že od pamti veka po deželi. S tem se mnogo prihrani, otroci si pa utrdijo svoje zdravje. Naj bi se tozadevno po šolah vplivalo na mladino, pa bi bila ta navada kmalu udomačena. Saj v teh težkih časih ni prav nobena sramota, ako gre otrok bos po cesti, „nobel“ bode pa lahko, ako se zopet povrnejo redne razmere.

Junaške Hrvaticе. Iz Osjeka se poroča: Poveljstvo 28. hrvatskega domobranskega bataljona v Osjeku je dobilo zanimivo prošnjo podpisano od več „mladih Hrvatic“, v kateri te prosijo, da se jih uvrsti v armado. „Mi bi radi odšle tja, kjer se nahajajo naši očeti in bratje, čeprav v bojno črto ali pa ko bolniške strežnice, da pomnožimo vrste braniteljev domovine. Mnogo nas je sposobnih za vojno službo in vroče želimo, da se borimo ramo ob ramo z našimi brati in očeti.“ Obenem žele podpisane „mlade Hrvaticе“ iz okrožja Stare Pazove iz krajev Vojska in Šimanovci, da se predloži njihova prošnja cesarju. — Vojaško poveljstvo ni moglo ugoditi njihovi prošnji, ker to nasprotuje predstoječim vojaškim predpisom.

Obsojena je bila v Požunu Ana Vogl roj. Mayer, vdova podmaršala Julija Vogla, na dve leti ječe, izgubo naslova „ekscelence“ in izgubo pokojnine kot podmaršalova vdova. Obtoženka je nabirala za vdove in sirote padlih vojakov darove, ki jih je potem porabila za svoje razkošno življenje. Na ta način je poneverila 4000 kron.

Velik vihar je divjal pred dnevi v Palermu. Trajal je 12 ur, vse citrone so popadale na tla, vsi vrtovi z zelenjavo so uničeni.

Mladoletnim prepovedala kaditi. — Okrajna glavarstva v Kufsteinu, Kitzbühlu in Schwazu so izdala razglas, s katerim se strogo prepoveduje kajenje v vsaki obliki mladostnim osebam pod 17. leti; tem osebam se ne sme prodajati nobene vrste tobaka, cigarete ali smodke, ako nimajo pismenega naročila svojih starišev ali njih namestnikov.

Vojni čevlji. Da se zaradi časovnih razmer nastale draginje revnejšim in manj premožnim slojem po možnosti odpomore, je ustanovilo c. kr. namestništvo v Gradcu dobrodelno podjetje, ki bo tem slojem odajalo takozvane vojne čevlje z lesenimi podplati po zelo nizkih cenah. Ti čevlji so izdelani iz dobre rjave kravine, ki se ne rabi za vojaška dela, so prav lični in stanejo: št. 26 do 30 (otroški) 6 K 60 vin.,

št. 31 do 35 (deški in deklški) 8 K 29 vin., št. 36 do 39 (moški in ženski) 10 K 30 vin. ter št. 40 do 46 (moški) 12 kron 80 vin. S tem je zaračunjena tudi pošiljatev; prodajalci pa dobe 10 odstotkov popusta. Izkušnja je do zdaj pokazala, da te čevlje zelo hvalijo, in vsa znamenja kažejo, da bo prebivalstvo vedno bolj segalo po njih. Podjetje je tako obširno, da ne zalaga lahko le prebivalstvo Štajerske, ampak tudi Kranjske. Na to se posebno opozarjajo občine in drugi interesentje s pripombo, da je naročila pošiljati na glavno pisarno c. kr. namestništva za oddajo cenejših potrebin, Gradec, Bürgergasse 2, II. nadstropje (Hauptkanzlei der k. k. steierm. Statthaltereifür Abgabe billiger Bedarfsartikel in Graz, Bürgergasse 2, II. Stock.)

Krajepisno-zgodovinske črtice iz Bele Krajine.

Priobčl L. Kolbezen.

Mitrov tempelj na Rožancu.

K največjim zanimivostim naše dežele, lahko rečemo vse Evrope je vsekako prištevati starorimsko svetišče, posvečeno solnčnemu bogu Mitri na Rožancu v črnomaljski župniji. Poleg otaviškega viadukta, v čegar bližini se nahaja ta rimski ostanek, je ta starodavni spomenik gotovo največja zanimivost te župnije. Le hvaležni moremo biti deželnemu odboru, ki je dotični prostor odkupil in vzel to dragocenost naše dežele in biser Bele Krajine v svojo skrb in varstvo, da se obvaruje pred nadaljnjimi poškodbami, kar se je žal že zgodilo od priprostitih ljudi in pastirjev, ki so ta kraj imenovali Judovje in z raznimi pravljicami o zlatem teletu, ondi zakopanem skušali razvozljati postanek in začetek tega gorskega svetišča.

V sredi med železničnim tirom novozgrajene železnice in med cerkvico sv. Jurija v vasi Rožanec leži v rebru ta tempelj, ki je dolg nekako 30 in širok 15 metrov. Skladi kamenja, ki leže v kupu naokoli pričajo, da so bili Rimljani mojstri v zidanju, ker je moral biti tempelj sestavljen iz rezanih kvadrov, kakor se da posneti po ostankih razvalin. — V sredi svetišča je vrezana v živo skalo, ki tvori gorenjo steno, katera je odprta na gorsko pobočje: podoba solnčnega boga Mitra, ki predstavlja zalega mladeniča s peroti liki kerubinu, ki skuša pred sabo stoječega divjega bika zaklati, med tem ko skuša po tleh se lazeča kača z nasprotne strani bika s svojim strupenim pikom v nogo končati. Ta v skalo vdolben bas-relief, ki je na gornji strani obdan iz naokroglo izklesanega obroča, je na obeh straneh obdan od dveh rimskih vojščakov s kipi cesarja nad glavo. Zanimiv je napis v živo skalo, ki svedoči, kedo in iz kakega namena je postavil bogu Mitri ono svetišče. Glasi se: D. I. M. (tri kratice za: Deo Invicto Mitrae) t. j.: Nezmaganeu bogu Mitri. V drugi vrsti stoji: P. P. F. AELII NEPOS et PROCULUS et FIRMINUS PRO SALUTE SUA SUORUMQUE, t. j.: Publij, Publijev sin (Publijevič) Elijev vnuk in Prokul in Firmin za svoje in svojecev blaginjo (blagodat.) — Solnčni bog Mitra je perzijskega izvora. Rimljani so pa imeli navado, da so si bogove tujih narodov, katere so premagali, osvojili in tako je tudi to božanstvo prišlo iz Perzije v naše kraje nekako 100 let po Kr. ali kasneje po Rimljanih, ki so si osvojili pod cesarjem Trajanom ono deželo; dalje nazaj toraj dotični spomenik ne more segati. Uporabljali so pa to božanstvo, ki je predstavljalo vse oživljajočo moč solca — kot mladeniča, ki bika kolje, kar je imelo značiti na solnčno spomlad, ki zimo (bika) preganja in daje vsej naravi, ljudem in živalim življenje in blagostanje.

 Pridobivajte nam novih naročnikov na „Dol. Novice“!

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. V zadnji številki Dol. Nov. smo poročali, da so zavzele naše čete prve postojanke na pobočju Armenterra in na visoki planoti Lavarone. Uradna poročila od 16. t. m. dalje pa sedaj prinašajo dan na dan jako razveseljujoča poročila o napredovanju naših nad vse hrabrih in vztrajnih čet. Vsled tega napredovanja se je naša nova postojanka pri Sv. Martinu razširila. Naši letalci so dne 15. t. m. napadli Benetke, Mestre in Treviso. Na povratku iz Benetk so sledili železnični progi v Mestre ravno ob času, ko zapusti direktni vlak Benetke-Bologna mesto Benetke. V vlaku sta se nahajali kraljevi hčerki princesi Jolanda in Masalda. Napredovale so naše čete tudi pri Trzinu. Na tirolski bojni črti so zasedle mejni greben Maggio in so stopile tudi na laška tla, kakor prejšnji dan v ozemlju Monte Coston. Četam, ki prodirajo v Italijo poveljuje prestolonaslednik nadvojvoda Karol Franc Jožef; osvojile so 19. t. m. zjutraj italijanski oklopni trdnjavi Campo Molon in Toraro ter dosegle med dolinama Lain in Brand severni rob gorovja Col Santo. Kakor poroča uradno poročilo 22. maja so izgube Italijanov na južni tirolski črti čedalje večje. Napad graškega zbora na visoki planoti Lafrann je imel popoln uspeh. Sovražnik je bil vržen iz cele njegove postojanke, naše čete so zasedle Cimo Mandriolo in visočine neposredno zahodno pri meji od tega vrha do doline Astach. Skupina Nj. c. in kr. Visokosti feldmaršallajntanta nadvojvode Karla Franc Jožefa je zasedla črto Monte Tormeno-Monte Majo. Od začetka napada pa do sedaj so vjele naše vrle čete 23.883 mož med njimi 482 častnikov in zaplenile 172 topov in nad 80 strojníc. — V Italiji so nameravali na jako slovesen način slaviti obletnico vojske, katero so napovedali 23. maja 1915, a ravno na predvečer nameravanega slavlja nam prihajajo poročila o njih težkih porazih na južnem Tirolskem in pozabiti ne smemo, da človek obrača, Bog pa obrne in ravno tako se zna z laškim slavljem to pot zgoditi. — Iz Lugana se poroča 22. maja: Potniki iz Milana pripovedujejo, da so vse šole in javna poslopja v Milanu zasedena po begunih iz zgornje italijanske ravnine, ki so se pred prodirajočimi našimi četami umaknili in da znaša število istih najmanj 60.000.

Uradno avstrijsko poročilo z dne 23. maja razglasa: Naše čete prodirajo zdaj tudi na obeh straneh doline Sugana; Burgen (Borgo) je zapustil sovražnik v begu. Bogat plen je padel v naše roke. Graški zbor je prekoračil mejo in zasleduje premaganega sovražnika. Italijanska utrdba Monte Verena je že v naši posesti. V dolini Brand se napadajo sovržne postojanke pri Chiesa. Število od 15. majnika zaplenjenih topov se je povišalo na 188. Naša pomorska letala so vrgla veliko bomb na železniško progo Piave-Portogruaro. Skoro 6 kilometrov onostran meje na višini 2019 metrov in sezidana moderna italijanska utrdba Monte Verena je osvojena, osvojil jo je graški zbor. — Čete nadvojvoda Karla Franc Jožefa so zasedle že 50 štirirajskih klm. laške zemlje. — Prodiranje naših čet proti utrjenim obmejnim višinam lombardijsko-benečanske planote je zopet napredovalo. Čete, ki plezajo ob dolini Vallarsa in ki napredujejo z osvojenega Col Santo, stoje na strminah Pasubio in sosednih višin. Te približno 2000 m visoke gore so zadnje pred ravnino.

Za mir. (K. ur.) Wolff poroča iz New Yorka 20. maja: Soglasno je sprejel mornariški odsek reprezentančne zbornice resolucijo poslanca Hensley, ki pooblašča predsednika, naj, da se konča evropska vojska, povabi na posvet države celega sveta, da se ustanovi razsodišče ali kaka druga korporacija za poravnavo vseh sporov med narodi. V ta namen je dovolil 200.000 dolarjev. — „Morningpost“ poroča 18. t. m. iz Washingtona, da zagotavlja neka poučena oseba, da se Wilson namerava pečati z željami po miru in izkuša izvesti, bi li sprejeli simpatično ponudbo za posredovanje za mir. Taft predseduje mirovni zvezi, katera si sicer ne stavi namena, da prepreči sedanjo vojsko, marveč da prepreči vsako prihodnjo vojsko. Upati je, da shod mirovne zveze in Wilsonov govor okrepi mirovno stremljenje, ki je v Ameriki sedaj morebiti krepkejši, kakor je bilo kterikrat poprej. Silno pritiskajo na predsednika, naj dokaže svojo dejansko nevtralnost in pokaže ravno tisto odločnost nasproti Angliji, kakor nasproti Nemčiji in naj hitro konča nastope Anglije nasproti trgovini nevtralecev. — Iz Amsterdama poročajo 20. t. m.: Iz Madrida poročajo zasebne vesti, da se vrše živahna pogajanja za mir med papežem, španskim kraljem in Wilsonom. Glavni smoter pogajanj je, da se sklene premirje, potem naj bi se nadaljevala pogajanja. Da bi premirje prineslo mir, je kralj Alfons prepričan, ker bi nobena vojna stranka po premirju ne mogla začeti iznova spora.

Doneski k vremenoslovju

Bele Krajine.

J. Šašelj.

V.

O vročini in suši v Beli Krajini, zlasti v adleški župniji, v zadnjih 30. letih.

L. 1892. Od 14. do 27. avgusta smo imeli prav hudo vročino. Toplomer je kazal n. pr. 19. ob 1. pop. na solncu +54 C, in 24. +52 C. Tudi po drugih krajih je bila v istem času huda vročina, da so ljudje mrli za solnčarico. Sploh je bila po letu tudi v tem letu huda vročina in suša, da je več studentcev po župniji presahnilo.

L. 1893. V tem letu smo imeli nenavadno hudo sušo vspladi, ker je držala dolgo časa burja. Začela je briti okrog 10. marca in je brila potem skoraj neprenehoma ves marec in ves april, da je bilo včasih prav hladno in led na vodi. Vlekla je tudi še v majniku. 5. in 6. maja zapal je na Gorjancih sneg. 6. pa je nalletaval tudi pri nas. In ves ta čas, kar je držala burja, ni bilo nič dežja, le par ros je padlo. Zato pa smo imeli silno sušo, kakršne ob tem času, ko tako rado dežuje, ni nikdo pomnil in je ni bilo, kakor so pisali časopisi, od l. 1834. Rasti ni moglo skoraj nič. Vsi kali po župniji so se posušili. Nekateri niso po vinogradih ne stavili, ne kopali, ker ni bilo mogoče. Ni se dalo tudi ne orati, ne sejati. Šele 12. maja namočil je nekoliko dež, vendar pa še ne toliko, da bi se bilo dalo orati. Prav dobro pa je namočil dež in sicer kakor še ni v tem letu od novega leta sem, 23. in 24. maja, da so mogli ljudje orati, kopati in sejati. Enako strašna suša je bila po vsem Kranjskem, skoro v vsi Avstriji in posebno huda še na Angleškem. Krmo so prodavali pri nas v tej suši, ko ni moglo nič rasti, kdor jo je imel kaj, po 8 K, a v Karlovcu pa neki celo po 16 K stari cent. — Nasprotno pa sta bila meseca junij in julij izredno mokra, ker je z malimi izjemami skoraj vsaki dan deževalo in včasih celo po več dni skupaj.

L. 1894. Od 20. julija do 14. avgusta smo imeli hudo sušo. Nekaj malo dežja je padlo samo 4. in 10. avgusta, drugače pa je bilo suho, da se je sušilo že saduo drevje po vrtilih. Do dobrega pa je namočil dež šele 17. avgusta.

L. 1895. Od 17. avgusta do 12. sept. smo imeli prav hudo sušo, ker ves ta čas ni nič deževalo, razun 9. septembra, ko je pala rosa dežja.

(Dalje sledi.)

Raznotero.

Kje je Bela Kisz? „Az Est“ javlja, da v Valjevu niso našli groba Bele Kisz, morilca žensk, kakor smo poročali zadnjič. Tudi v izkazu ni njegovega imena. Na dunajski policiji, ki tudi poizveduje za morilcem iz Czinkote, je izpovedal natakara Bela Frey, da je videl kot vojak Belo Kisz med tifuznimi bolniki v Valjevu. Trdi, da je Kisz 7. decembra 1914 brez sledu izginil iz bolnišnice v Valjevu. — Polkovno poveljstvo je obvestilo policijo v Budimpešti, da je bil Bela Kisz pokopan v skupnem grobu in bi izkopavanje ne moglo imeti nobenega uspeha. — Pri dunajskem policijskem ravnanstvu se je oglasil vojak, ki pozna jako dobro budimpeštanskega morilca žensk Belo Kisz. Ta mož je izpovedal, da je bil Kisz še v mesecu februarju na Ogrskem. Obenem je tudi izpovedal jako obtežljivo za Kiszovega prijatelja in sokrivca, aretiranega redarja Nagyja.

Več otrok, več denarja! Na Francoskem se po pravici boje za obstanek svojega naroda, zato je bil zbornici predložen zakonski načrt o rojstnih premijah. Načrt daje materam za prva dva otroke 500, za tretjega 1000, za četrtega 2000 in za vsakega nadaljnjega otroka 1000 frankov kot premijo. Oče, ki je vzgojil štiri otroke do 15 let, dobi premijo 2000 frankov.

Razvedrilo.

V prodajalni. Komi: „Ta rutica je tako fina, da ko jo bote rabili, še vedeli ne bote, da imate kaj v roki!“

Enako z enacim. Logar župniku, ki ga je zasačil na svojem lovišču: „Gospod župnik, ne hodite po mojem svetu na lov, saj tudi jaz ne hodim v vašo cerkev!“

Največji praznik. Župnik: „Jure, kateri praznik je največji v letu?“ — Jurij: „Žegnanje.“ — Župnik: „Kako moreš kaj takega trditi? To vedo vendar že mali otroci. No, Jožek, povej mi!“ — Jožek: „Največji praznik je, kadar koljemo!“

Je res. Potepuh vidi na trgu napis: „Beračiti in po hišah prodajati (havzirati) je prepovedano.“ — „Sedaj mi ne kaže družega, kakor krasti!“

Pot prihranil. Župnik: „Matevž, vi ste mi na njivi krompir pokradli, ko vendar veste, da bi ga vam bil dal, če bi ga bili prišli prositi!“ — Matevž: „Ker sem vedel, da bi ga bili dali, sem ga pa raje sam šel iskat!“

V sodnji. Sodnik: „Pa, da ste mogli toženca ravno s kladivom po glavi udariti — to je vendar nevarno; lahko bi ga bili ubili!“ — Zatoženec: „Jaz sem kovač; če bi bil pa krojač, bi ga bil pa s škarjami ali pa z likalnikom!“

Ponovna prebiranja črnovojnikov.

Po pozivnem razglasu „O“ zaukazano ponovno prebiranje vseh v letih 1897 do všteti. 1866 rojenih črnovojnih zavazancev se vrši na Kranjskem:

Od 22. do 31. maja v Ljubljani za sodna okraja Ljubljana (izvzemši mesto Ljubljana) in Vrhnika;

2., 3. in 4. junija v Črnomlju za sodna okraja Črnomelj in Metlika;

dne 6. junija v Trebnjem za sodni okraj Trebnje;

dne 7. junija v Žužemberku za sodni okraj Žužemberk;

dne 8., 9. in 10. junija v Rudolfovom za sodni okraj Rudolfovo;

dne 13. junija v Ratečah za sodni okraj Rateče;

dne 14., 15. in 16. junija v Krškem za sodni okraj Krško;

dne 17. in 18. junija v Kostanjevici za sodni okraj Kostanjevica;

dne 19., 20. in 21. junija v Mokronogu za sodni okraj Mokronog;

dne 23. in 24. junija v Višnji gori za sodni okraj Višnja gora;

dne 26., 27. in 28. junija v Litiji za sodni okraj Litija (izvzemši občine Zagorje, Aržišče, Kolovrat in Kotredež);

dne 30. junija, 1. in 2. julija v Zagorju ob Savi za občine Zagorje, Aržišče, Kolovrat in Kotredež v sodnem okraju Litija;

dne 22. in 23. maja v Jesenicah za sodni okraj Kranjska gora;

dne 24., 25., 26. in 27. maja v Radovljici za sodni okraj Radovljica;

dne 28., 29., 30. in 31. maja v Kranju za sodna okraja Kranj in Tržič;

dne 1., 2. in 3. junija v Škofji Loki za sodni okraj Škofja Loka;

dne 5., 6., 7., 8., 9. in 10. junija v Ljubljani za mesto Ljubljana v sodnem okraju Ljubljana;

dne 13., 14., 15., 16. in 17. junija v Kamniku za sodna okraja Kamnik in Brdo;

dne 19., 20. in 21. junija v Ribnici za sodna okraja Ribnica in Velike Lašče;

dne 23., 24. 25. junija v Kočevju za sodni okraj Kočevje;

dne 20., 21., 23., 24., 25., 26. in 27. junija v Postojni za sodne okraje Postojna, Ilirska Bistrica, Senožeče in Vipava;

dne 29. in 30. junija, 1., 2. in 3. julija v Logatecu za sodne okraje Logatec, Lož in Cerknica;

dne 5., 6., 7. in 8. julija v Idriji za sodni okraj Idrija;

Začetek prebiranja vsaki dan ob 7. uri zjutraj.

Naročajte „Dolenjske Novice!“

Neka posebnost novomeške okolice je župan občine Št. Mišel-Stopiče. Ima namreč svoj sedež v Kandiji, život „pri Štemburji“ in „desno roko“ na Gor. Šicah. Kdor ne verjame, naj gre poprašat!

V Skabernetovi hiši v Novemestu se odda

dobro idoča gostilna

na račun — in

prostor za mesnico

pripraven tudi za malo prodajalno, posebno za branjarijo. — Tudi se želi kupiti dobro ohranjena

gostilniška oprava

ter svetilke in steklena posoda. — Ponudbe na gospo Marijo Rozina-Skabernè, Novomesto št. 226.

Loterijske številke.

Trst, 17. maja 3 8 30 44 46

VINO

lastnega pridelka je v večji množini na prodaj v graščini

28-3-3

Bajnof pri Rudolfovom.

IVAN SVETEC

brivec in vlasuljar RUDOLFOVO

Glavni trg, nasproti mestni hiši

priporoča že izgotovljene lasne kite v vseh barvah. Izdeluje tudi druge lasne potrebščine ter ima vedno v zalogi podlage, mila, pristno tekočino Hair-petrol in Bayrum proti izpadanju las, potem Burgit za sigurno odstranitev kurjih oces in druge toaletne stvari. — Kupuje na drobno in debelo zmešane in rezane ženske lase.

128-24-12

Zahvala.

Ob smrti našega priscrno ljubljeneega soproga, najboljšega očeta in starega očeta, brata in tasta, preblagorodnega gospoda

Karola Germ-a

graščaka, veleposestnika in trgovca v Bajnofu odnosno v Novemestu

izrekamo najprej gospodoma dr. I. Vaupotiču in dr. J. Strašku za skrbno zdravniško pomoč, potem pa vsem ljubim prijateljem, ki so nepozabnemu pokojniku in nam med boleznijo in ob britki izgubi kakorkoli ljubeznjivo stali ob strani, svojo najtoplejšo zahvalo. Posebno naša hvaležnost velja častitemu gospodu župniku Šenpeterskemu za duhovno tolažbo, poleg njega pa tudi vsej častiti duhovščini kapiteljski in frančiškanski, č. Usmiljenim bratom in č. Usmiljenim sestram za spremstvo na zadnji poti.

Hvaležno smo obvezani p. n. gospodom in gospem iz Novegamesta in okolice, kakor tudi oddelku slav. gasilnega društva iz Šenpetra, ki so sprejeli sledili od hiše žalosti iz Bajnofa do hladnega groba, nadalje gospodom graščakom iz okolice, gg. zastopnikom trgovske zbornice, gospodu mestnemu županu in drugim gg. občinskimi zastopnikom, oddelku meščanske garde in mestnega gasilskega društva, gospodom načelnikom državnih uradov ter vsemu mnogobrojno zastopanemu uradništvu vseh vrst in vsemu številnemu sočutnemu meščanstvu, kakor tudi našim dobrim bližnjim sosedom iz Šenpetra.

Vsem, vsem, ki so na kakoršenkoli način pripomogli k naši tolažbi v teh težkih dneh, povrni ljubi Bog!

Bajnof-Novomesto, dne 23. maja 1916.

Žalujoči ostali.

Popolnoma varno naložen denar.

Hranilnica in posojilnica

za Kandijo in okolico, reg. zadruga z neom. zavezo

— v lastnem domu v Kandiji —

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

4 $\frac{1}{2}$ %

2-0-8

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.

A. Drame modna trgovina

NOVOMESTO Glavni trg poleg mestne hiše

vljudno priporoča veliko izbiro najmodernejših in najnovejših

damskih in otroških slamnikov in nakita

kakor tudi drugega modnega blaga

za dame in gospode po najnižji ceni.

Zunanja naročila točna.

5-6-4